

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3119/2015. (VII. 2.) AB VÉGZÉSE**alkotmányjogi panasz visszautasításáról**

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

végzést:

Az Alkotmánybíróság a Győri Törvényszék 2.Pf.20.220/2014/3. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

Indokolás

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz a Győri Törvényszék 2.Pf.20.220/2014/3. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése érdekében.
- [2] Kérelme indokolásában az indítványozó az Alaptörvény P) cikk (1) bekezdésének, I. cikk (1)–(3) bekezdésének, V. cikkének, XIII. cikk (1) bekezdésének, XV. cikk (1)–(2) bekezdésének, valamint XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmére hivatkozott.
- [3] 2. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege szerint az indítványozó édesapja a tulajdonát képező termőföldet 2002. augusztus 1. napján kelt haszonbérleti szerződéssel határozott időre a későbbi alperes használatába adta. A szerződés időtartama – egy későbbi módosítás következtében – 2009. augusztus 1. napjáig tartott. Miután a haszonbérbeadó 2009. március 15. napján meghalt, a termőföldet gyermekei, az indítványozó és testvére örökölték, édesanyjuk mint túlélő házastárs holtig tartó haszonélvezeti jogával terhelten.
- [4] A túlélő házastárs mint özvegyi haszonélvezeti jog jogosultja a hagyatéki eljárás lefolytatását követően 2009. augusztus 2. napjától kezdődően további öt évre szóló haszonbérleti szerződést kötött az alperessel. A haszonélvező 2012. február 16. napján elhunyt. Az indítványozó és testvére mint tulajdonosok 2012. március 10. napján egy harmadik személlyel újabb haszonbérleti szerződést kötött az alperes haszonbérletében lévő ingatlanra. Ezt követően

az indítványozó az új szerződésre tekintettel kérelmet terjesztett elő a Győri Körzeti Földhivatalhoz a haszonbérelő alperes földhasználati jogának törlése iránt. Kérelmét a földhivatal elutasította, a határozatot a másodfokú hatóság helybenhagyta.

- [5] 2.1. Az indítványozó mint felperes keresetében elsődlegesen annak megállapítását kérte, hogy édesanyja halálával az alperessel kötött földhaszonbérleti szerződés megszűnt, tekintettel arra, hogy az édesanyja haszonélvezeti jog jogosultjaként kötött szerződést és halálával ez az özvegyi haszonélvezeti jog megszűnt, ezért álláspontja szerint a szerződés is megszűnt. A kereseti kérelem szerint ő mint tulajdonos a haszonbérleti szerződés vonatkozásában nem jogutódja a korábbi szerződést megkötő haszonélvezőnek. Kérte továbbá, hogy amennyiben a szerződés megszűnését nem állapítja meg a bíróság, úgy állapítsa meg annak érvénytelenségét, és kötelezze az alperest a szántó ingatlan elhagyására. Kérelmében több érvénytelenségi okot is megjelölt. Egyfelől támadta a szerződést azon oknál fogva, hogy azt az édesanyja jogellenes fenyegetés, megtévesztés hatására kötötte meg, mivel az alperes részéről az hangzott el, hogy ha nem írja alá a bérbeadó a szerződést, akkor nem fizeti ki a 2009. évre járó bérleti díjat. Másfelől támadta a szerződést azon oknál fogva, hogy az feltűnő értékaránytalanságban szenved a bérleti díj alacsony mértéke miatt. Ezen kívül hivatkozott arra, hogy a szerződés semmis, mert annak egyes rendelkezései jogszabályba ütköznek. Jogszabályba ütközik a bérleti díj meghatározásának módja, a rendes felmondás jogának korlátozása, illetve hogy az alperes – általános szerződési feltételeket használva – nem tett eleget tájékoztatási és együttműködési kötelezettségének a szerződés megkötésekor.
- [6] Az indítványozó kereseteit az első fokon eljáró Győri Járásbíróság elutasította.
- [7] Az indítványozó fellebbezése alapján másodfokon eljáró Győri Törvényszék a támadott ítéletében – annak helyes indokaira hivatkozással – az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. Megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a jogvita megalapozott elbírálásához szükséges körben feltárta és helyesen rögzítette a releváns körülményeket, melyek alapulvételével levont jogi következtetései is helytállóak.
- [8] 2.2. Az indítványozó ezt követően nyújtott be alkotmányjogi panaszt a Győri Törvényszék ítélete ellen. Indítványában az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tulajdonhoz való joga sérelme tekintetében azt kifogásolja, hogy a holtig tartó haszonélvezet megszűnése ellenére a tulajdona valójában a jelen ügyben nem válik tehermentessé, hiszen a korábbi haszonélvező által

megkötött szerződés őt a bíróságok ítélete alapján továbbra is köti. Ebből kifolyólag nem tudja gyakorolni a termőföld-tulajdonából fakadó rendelkezési jogosultságát, azaz annak ellenére sem tudja a fennállónál kedvezőbb feltételekkel bérbe adni a földjét, hogy a korábbi szerződésben félként szereplő haszonélvezeti jog jogosultja meghalt, a haszonélvezeti jog tekintetében pedig nem következik be e tényből kifolyólag jogutódlás. Álláspontja szerint ezért a tulajdonhoz való joga korlátozására került sor, mégpedig nem törvény, hanem a haszonbérló „magánérdeke” által. Mivel a korábbi szerződésben félként nem szerepelt, állítása szerint arról nem is értesült, ezért a *nemo plus iuris* elvet is sértené, ha a haszonélvező által megkötött szerződés őt a haszonélvező halálát követően is kötné.

- [9] Az Alaptörvény I. cikk (1)–(3) bekezdéseinek sérelme tekintetében az indítványozó az őt megillető szerződési szabadság sérelmét állítja amiatt, hogy a korábban fennálló (tudtán és szándékán kívül megkötött) szerződés következtében tulajdonosként sem kötheti meg a szándéka szerinti haszonbérleti szerződést. A szerződéshez való kötöttség elve véleménye szerint „még esetlegesen sem előzheti meg a szerződési szabadság, a szerződéskötési szabadság alapelvét, így e vonatkozásban a holtig tartó haszonélvezeti jog jogosultja által kötött szerződés a tulajdonosok esetében kötöttséggel nem jár”. Kifejti, hogy a „szerződési szabadság csupán a jogi szabályozás keretei között értelmezhető”, ezért „oly módon gyakorolva a szerződési szabadságból levezethető jogokat, melyek rendeltetésükkel és a jogi szabályozással is ellentétesek, nyilvánvalóan a sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogok tiszteletben tartásának sérelmét okozza. A sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogok tiszteletben védelmét – mint az állam elsőrendű kötelezettségét – a panaszolt eljárásban a bíróság nem teljesítette”.
- [10] Az indítványozó előadja, hogy a bíróságok nem tettek eleget azon kérésének, hogy kötelezzék az alperest az általa művelt földterületeken végzett valamilyeni, a jogszabályokban is előírt talajjavító, állapotmegőrző talajvédelmi munka elvégzésére irányuló kötelezettsége okiratokkal történő bizonyítására. Mivel a termőföld a termőképességének fenntartása és a jövő nemzedékek számára való megőrzése érdekében speciális védelmet kíván, állítása szerint az Alaptörvény P) cikk (1) bekezdésének sérelmét is okozta, hogy a bíróságok ezen kérelmének nem tettek eleget.
- [11] Az indítványozó az Alaptörvény XV. cikk (1)–(2) bekezdésének és XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmére együttesen hivatkozik. Az indítvány ezen részében több, a Győri Törvényszék ítéletében szerinte nem megfelelően elbírált perbeli hivatkozást, érvelést, kereseti kérelmet, valamint az azokkal kapcsolatban

által a lényegesnek tartott jogszabályi hivatkozást sorol fel. Kifejti, hogy a jogállam működésébe, a jog érvényre jutásába vetett bizalom feltételezi, hogy a peres félnek az őt ért jogsérelem esetén feltétlen lehetősége van a jogérvényesítésre; a tisztességes eljárás követelménye alapján pedig a bíró az objektív bizonyítás lehetősége megeremtésével biztosítja a „peres fél bizodalma bántatlanságát”. Mivel szerinte „a jogalkalmazás egysége a törvény előtti egyenlőségen nyugszik”, a jogszabályok „alkalmazásának azonosnak kell lennie mindenki számára”, „ugyanannak a jogi normának az egyes bírói határozatok azonos jelentést kell, hogy tulajdonítsanak”, illetve „a kogens jogi szabályokat figyelmen kívül nem hagyhatják.” Mivel „[A] bírósági eljárásban – mint a jogorvoslat, azaz a jogsérelem reparációját szolgáló eljárásban – a bíróság feladata a bekövetkezett jogsértések megállapítása, a jogsérelmek kiküszöbölése”, a panaszolt eljárásban pedig „a bíróságok ezen feladatukat nem teljesítették, így megsértették a diszkrimináció-mentes eljárási kötelezettségüket, nem nyitottak teret a jogszabályok feltétlen érvényesülésének, a jogállam jelentette biztonságot nem nyújtották”; ezért álláspontja szerint a támadott ítélet a fenti alaptörvényi rendelkezések sérelmét okozta.

- [12] 3. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság formai feltételeinek [Abtv. 30. § (1) bekezdés, valamint 52. § (1b) bekezdés a)–f) pont] az alábbiak szerint felel meg.
- [13] Az indítványozó az elsőfokú bíróságnál az Abtv. 30. § (1) bekezdésében írt 60 napos határidőn belül terjesztette elő az alkotmányjogi panaszt. Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének d) pontjára és az Abtv. 27. §-ára hivatkozva [Abtv. 52. § (1b) bekezdés a) pont] kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Győri Törvényszék jogerős ítéletének [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont] alaptörvény-ellenességét, és semmisítse meg azt [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont]. Az alkotmányjogi panasz megjelöli az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont], melyek közül azonban az indítvány az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b), illetve e) pontjaiban foglalt feltételeknek [és ezért részben az Abtv. 27. § a) pontjának] a P cikk (1) bekezdése, valamint az I. cikk (1)–(3) bekezdései, illetve az V. cikke tekintetében – a 4.2. pontban (Indokolás [16]–[23]) kifejtettek okán – nem tesz eleget.
- [14] 4. Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság tanácsa megvizsgálta az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.

- [15] 4.1. Az Abtv. 27. §-ában meghatározott egyedi ügyben való érintettség megállapítható: az indítványozó a peres eljárásban felperesként vett részt. Az indítványozó – részben – az Alaptörvényben rögzített alapvető jogai sérelmére hivatkozik, a Győri Törvényszék másodfokon meghozott jogerős ítélete ellen pedig további jogorvoslat nem áll rendelkezésre, ezért a panasz az Abtv. 27. § b) pontjában foglalt követelményeknek is eleget tesz.
- [16] 4.2. Az Alkotmánybíróság az indítvány egyes alapjogok sérelmét állító elemeivel kapcsolatban a következőket állapította meg.
- [17] Az Abtv. 27. §-a szerint alkotmányjogi panasz akkor terjeszthető elő, ha a bírói döntés az egyedi ügyben érintett indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti. Az indítvány az Alaptörvény P) cikk (1) bekezdésében, valamint I. cikk (1)–(3) bekezdésében foglalt rendelkezésekre vonatkozó részében nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pontjának, mivel azok címzettje nem az indítványozó, így nem biztosítanak számára jogot, ezért alkotmányjogi panaszt sem lehet közvetlenül ezekre az előírásokra alapítani [lásd hasonlóan: 3039/2015. (II. 20.) AB végzés, Indokolás [15]]. Ezen felül az indítvány az Alaptörvény indítványozó által felhívott V. cikke tekintetében egyáltalán nem tartalmaz indokolást, ezért ebben a tekintetben nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában foglalt feltételnek. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt e tekintetben visszautasította.
- [18] Az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésével, XV. cikk (1)–(2) bekezdésével, valamint XXVIII. cikk (1) bekezdésével kapcsolatos indítványozói hivatkozásokkal összefüggésben az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg.
- [19] A bírósági ítéletek egybevágó álláspontja szerint a haszonélvezeti jog jogosultja által határozott időre (jogszerűen) kötött szerződés a haszonélvezeti jog jogosultja halála esetén sem szűnik meg, az kvázi jogutódként a tulajdonost is köti. A határozott idő letelte előtt csak jogszabályban meghatározott feltételek bekövetkezése esetén van lehetőség a termőföld haszonbérletére irányuló szerződés – azonnali hatállyal történő – felmondására, az indítványozó pedig ilyenre a perben nem hivatkozott. A szerződés érvénytelenségének megállapíthatóságával összefüggésben a bíróságok megvizsgálták az indítványozó által felhozott, a szerződés megtámadására okot adó érvek tekintetében a megtámadási határidők betartását, és megállapították, hogy a jogellenes fenyegetésre hivatkozás és a feltűnő értékaránytalanság tekintetében a szerződést megkötő haszonélvező számára biztosított megtámadási határidők 2010. évben eredménytelenül leteltek. Mivel a jogelőd ezen okok alapján megállapíthatóan nem kívánta a szerződést megtámadni, ez a jog a jogutód vonatkozásában

sem éled fel. Az indítványozó által hivatkozott egyéb érvénytelenségi okok a semmisségi okok körébe tartoztak (jóerkölcsbe ütközés; együttműködési-, tájékoztatási kötelezettség megszegése; általános szerződési feltételek alkalmazásával, valamint a szerződés megkötésének időpontjával kapcsolatosan állított jogsértések; a földhaszonbér megfizetése módjának, mértékének jogellenes meghatározása; az alperes által művelt területek nagysága). Az ezekkel kapcsolatos indítványozói érveket a bíróságok érdemben megvizsgálva, részletes indokolás mellett utasították el.

- [20] A fent említett Alaptörvényben biztosított jogok sérelmével kapcsolatban az indítványozó kifejezetten az ítéleti indokolások ezen megállapításainak jogszerűségét vitatja. Azonban „[ö]nmagukban a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasznak. Egyébként az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna {lásd: 3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]}. »A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, amely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga [...] nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti 'szuperbíróság' szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el. [...] A bíró bármely ténybeli vagy jogi tévedése nem teszi automatikusan tisztességtelenné az egész eljárást, mivel az ilyen tévedések teljesen soha nem küszöbölhetők ki, azokat az igazságszolgáltatás ma ismert rendszere magában hordozza.« {3352/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]}.” {3060/2015. (III. 31.) AB végzés, Indokolás [27]}
- [21] Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az indítványozó által felhozott érvek ezért nem támasztják alá az Alaptörvény 29. §-ában foglalt alternatív törvényi feltételek egyikének a fennálltát sem, mivel azok a bíróság jogértelmezését és eljárását vonják kritika alá, és a végzésben foglalt döntést magát (annak hátrányos voltát) tekintik alapjogi jogsérelemnek, a döntés Alkotmánybíróság általi megváltoztatása érdekében. {Hasonlóan legutóbb: 3060/2015. (III. 31.) AB végzés, Indokolás [34]}.
- [22] Az Alkotmánybíróság a bíróságok ítéleteit azonban csak akkor bírálhatja felül, ha azok az Alaptörvény megszabta értelmezési tartományt megsértik, és ezáltal a bírói döntés alaptörvény-ellenes lesz. Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben nem észlelt olyan értelmezési hibát, amely az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében, XV. cikk (1)–(2) bekezdésében, valamint

XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt alkotmányi jogokat illetve értékeket sértené; az indítványnak ezen alaptörvényi rendelkezésekre hivatkozó érvei nem vetnek fel az Abtv. 29. §-a szerinti alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, és nem támasztanak alá a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet sem.

- [23] Mindezeket összegezve az Alkotmánybíróság megállapította, hogy mivel az alkotmányjogi panasz nem felel meg részben az Abtv. 27. § a) pontjában, illetve az 52. § (1b) bekezdés b) és e) pontjában, részben pedig az Abtv. 29. §-ában írott feltételeknek, annak befogadására nincs lehetőség. Az Alkotmánybíróság ezért a kérelmet az Abtv. 47. § (1) bekezdése, 50. §-a és az 56. § (1)–(3) bekezdései, valamint az Ügyrend 5. § (1) és (2) bekezdései alapján eljárva – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontja alapján – visszautasította.

Budapest, 2015. június 23.

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k., *Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2266/2014.

